

Osale

ÜTLE, KUI MÕTLED!





Osale. Ütle, kui mõtled!

Väljaandja: Eesti Noorteliit, Estonia pst 5a, Tallinn

Koostajad: Eliis Vennik, Diana Tamm
Keeletoimetaja: Sigrid Šöerunuk

Kunstnik: Ott Pilipenko

Külijendaja: Annika Mai Purje
Trükkkoda: AS Aktaprint, Siikaktsiidi 3, Tallinn

ISBN 978-9949-15-830-0

Teine trükk
Tallinn 2008

*Täname kõiki, kes on raamatu valmistamisele kaasa aidanud
heade mõtete ja kirjatükidega.*

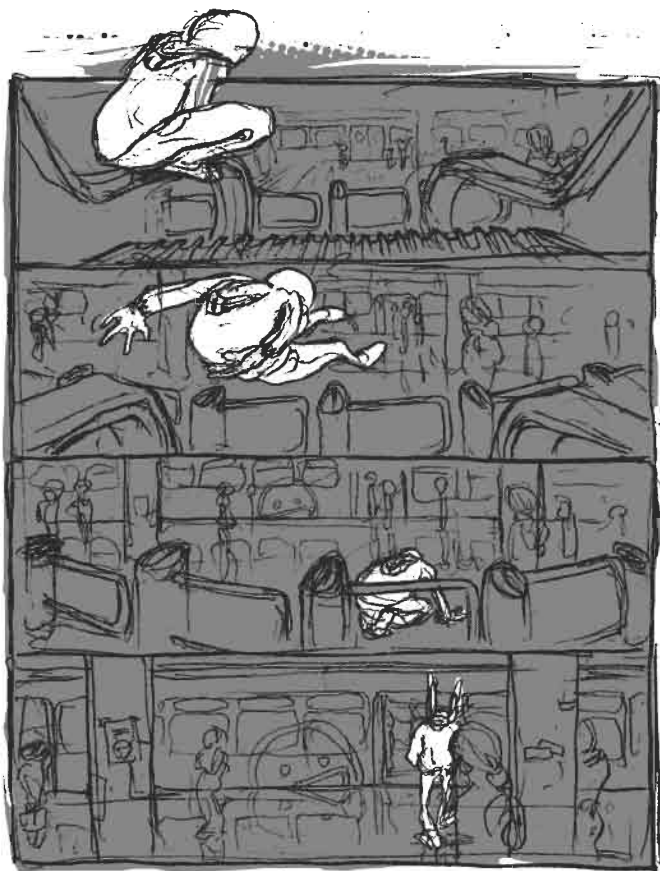


Kui õiglase kaubanduse kaubamärgiga tooted Eestis turule tulid, korraldati sel puhul mitmeid üritusi. Osaesin ühel filmiõhtul, kus räägiti sotsiaalsest ettevõtlusest ja näidati filmi Etioopia kohvikasvatatajatest, kes vaesusest väljapääsu otsivad. Läksin kinosaalist otse raamatupoodi ja otsin endale raamatu „Kuidas muuta maailma?“.

Kui päris aus olla, ei jõudnud ma selle lugemisega kuigi kaugele, aga asjaolu, et mul selline raamat öökapil seisis, pani mind mõtlema, mida saaksin mina maailmas muuta. Esimese asjana kandideerisin Eesti Noorteühenduste Liidu juhatusse.

Usun, et leiad käesolevast kogumikust vahvaid ideid, kuidas häid mõtteid teoks teha. Aga võib-olla on siia kokku kogutud näidetest hoopis olulisem fakt, et see raamatuke praegu just Sinu käes on. Liblika tiivalööök võib viia tornaado tekkimiseni. Loodan, et sellest kogumikust saab alguse kui just mitte midagi nii võimast, siis mõni vähem või rohkem klotse liigutav doominoefekt kindlasti!

Maarja Dahl,
Eesti Noorteühenduste Liidu juhatuse esimees



Mõiste „noorte osalus“ tähendab noorte õigust, võimalust ja soovi ühiskonnaelu mõjutada.
Noorsootöö käsiraamat

Osalus on isiku võimalus rääkida kaasa otsustes, mis teda puudutavad.
Kodanikuühiskonna lühisõnastik

Noorte osalus on noorte inimeste aktiivne või passiivne sekkumine ühiskonna protsessidesse, nende mõju ühiskonnas vastu võetavatele otsustele.

Aktiivne osalus – noored ise teevad ja pakuvad otsuseid.

Passiivne osalus – osaletakse ühiskonna poolt pakutavates tegevustes.

Noorsootöö strateegia 2006-2013



Osalus on oma isikliku revolutsiooni algatamine selle vastu,
mis on maailmas valesti ja selle toetuseks,
millest on puudu.

Noorte osalus on see, kui noorte inimeste hääl
on ühiskonnas kuulda ja sellega arvestatakse.

Osalus on lihtsalt olemise vastand:
sa mitte ei uju vooluga kaasa,
vaid ujud selles suunas, kuhu ise tahad
ja tõmbad kaasa ka teised.

Osalus on see,
kui lood enda ja teiste tulevikku,
olles aktiivne seal,
kus määratakse ära uue sünd
ja vana parandamine.



*Ole ise see muutus,
mida tahad maailmas näha.*
Mahatma Gandhi

OSALUSMETROO





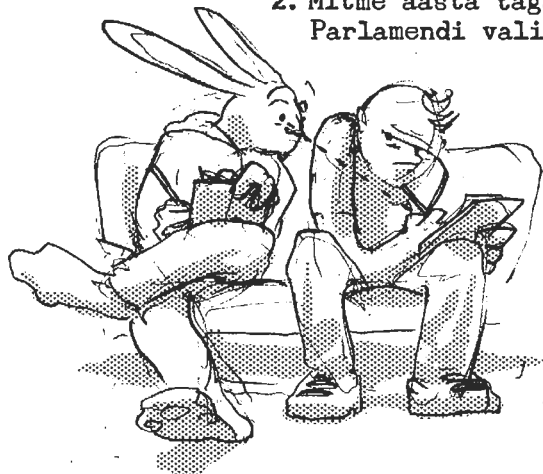
MIS TÜÜPI OSALEJA SA OLED?

1. Chalice on öelnud, et Eesti noor on läbipõlenud.

- a) mismõttes? (0p)
- b) loomulikult, vanemad ajavad mu hulluks! (1p)
- c) jah, olen küll (3p)
- d) kes teeb, see jõuab, jutt ei käi minust (2p)

2. Mitme aasta tagant toimuvad Euroopa Parlamendi valimised?

- a) kümne? (0p)
- b) Europarlament
valitakse terveks
eluks (0p)
- c) viie (3p)
- d) nelja (2p)



3. Poliitika on...

- a) elustiil (3p)
- b) parteide
omavaheline
kokkulepe (2p)
- c) igav (0p)
- d) halb unenägu (1p)

4. Kas kandideeriksid õpilasesindusse?

- a) sinna kandideerivad ainult nohikud (1p)
- b) ma juba kuulun õpilasesindusse (3p)
- c) aga ma olen ju koolimiss! (0p)
- d) ei, aga hääletasin sõbra poolt (2p)

5. 79% minu vabast ajast möödub:
- a) bussipeatuses (0p)
 - b) trennis (2p)
 - c) üritusi organiseerides (3p)
 - d) marke ja liblikaid kogudes (no olgu, tegelikult BMXiga sõites) (1p)

6. Kiirustad matemaatika eksamile, aga tee ületamisel vajab abi vanamemm.

- a) kahtlustan, et käimas on reality show, et saada sulli ja feimi, asun kohe tegudele (2p)
- b) milles küsimus, aitan alati! (3p)
- c) ma ei kavatse ühe vanamemme pärast oma tulevikku kaalule panna! (0p)
- d) kõik sõltub sellest, kui vana ta on (1p)



7. Mis loom on ENL?
- a) kahepaikne (1p)
 - b) Eesti Neeruhaigete Liit (0p)
 - c) Eesti Noorteühenduste Liit (3p)
 - d) Eesti Naeruhaigete Liit (2p)

vaata tulemusi ...

Osalusignorant (0-7 punkti)

Kas maailmas midagi muutuks, kui sind olemas ei oleks? Hommikul ei ole mõtet ärgatagi, kui sa ei kavatse maailma muuta. Hakka pihta juba täna ja otsi endale sobiv tegevus selle kogumiku lehekülgedelt.

Normaalne aktiivikas (8-14 punkti)

Tegutsed mitmel rindel, ent ei rabele end sealjuures ribadeks. Sinu tegevus on organiseeritud ja mõtestatud, sa tead, mida tahad saavutada. Kindlasti leidub aga sinugi jaoks veel avastamata võimalusi, mis aitaksid sul kiiremini oma eesmärkideni jõuda.

Absoluutne aktivist (15-21 punkti)

Kuulud õpilasesindusse, teed õpilasfirmat, korraldad üritusi, kuulud noortekogusse, tegeled vabatahtliku tööga ja mida kõike veel! Sealjuures tunned tihti, et on raske end jagada ja kohustused kasvavad üle pea, kuigi teha oleks veel ja veel. Küsi endalt, mis on sinu jaoks tegelikult kõige olulisem ja keskendu sellele. Oled ise õnnelikum ja teed teisi õnnelikumaks.

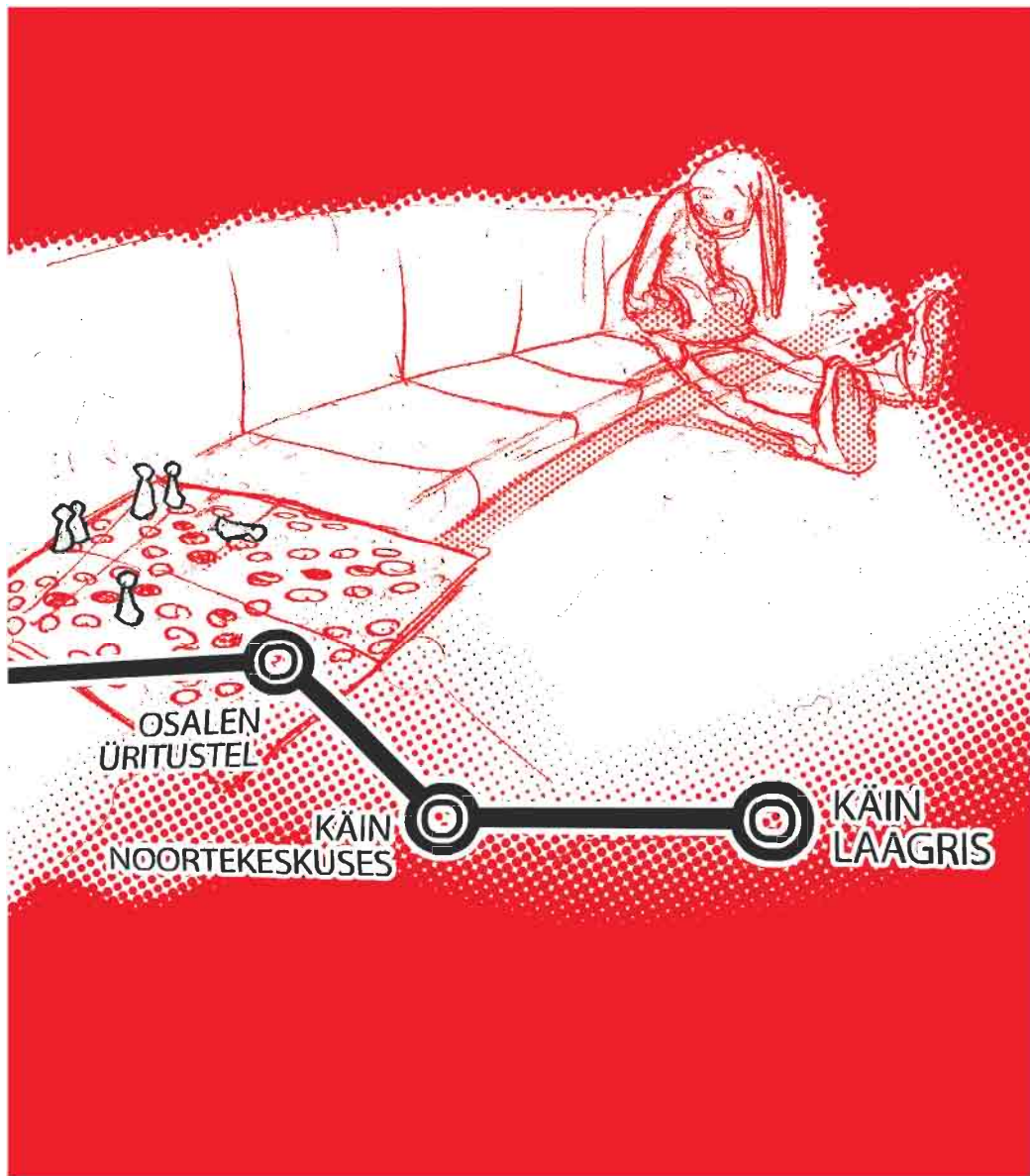




Osale

Vahel jõuab teadmine sellest, et millegi muutumiseks saame ise palju ära teha, meieni alles kriitilises olukorras. Kui kraanist ei tule enam sooja vett, kevadele järgneb sügis, igavus tahab tappa ja linnapeaks valitakse jälle seesama inimene, tuleb midagi ise ette võtta! Tunne rõõmu sellest, et sinu võimuses on maailma parandada!

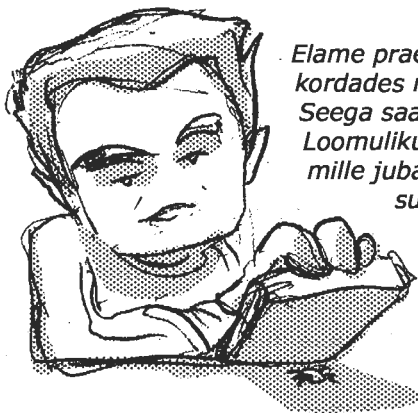




OSALEN
ÜRITUSTEL

KÄIN
NOORTEKESKÜSES

KÄIN
LAAGRIS



Elame praegu riigis, kus noortel on võimalusi kordades rohkem, kui nad kasutada jõuavad. Seega saab küsimus olla ainult leidlikkuses. Loomulikult kehtib endiselt rusikareegel, mille juba imikuna selgeks õppisime, kuid suureks saades ära unustasime – kui on hästi valus, tuleb karjuda hästi kõvasti. Äkki keegi kuuleb ja oskab ka aidata.

Mis puudutab osalust, siis arvan, et mul on iga raamatu leheküljel raudselt mõni oluline avalik või salajane sotsiaalne sõnum.

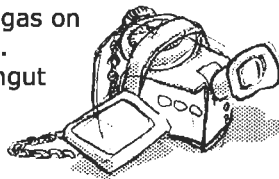
Sass Henno, kirjanik

Kui palju saab öelda ühe minutiga?

One Minutes Jr filmid, Holland

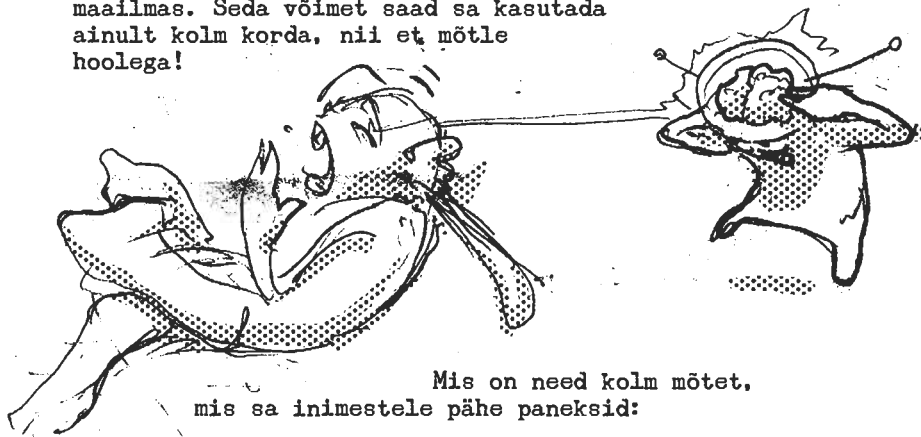
Kuigi pesa on neil Hollandis, tegutsevad nad ülemaailmselt, viies läbi töötubasid, mille käigus 12-21-aastased noored teevad täpselt 60 sekundit kestvaid lühifilme oma elust ja maailmast, kogemustest ja unistustest. Parimad filmid saadetakse filmifestivalidele ja neid näidatakse noorteüritustel üle kogu maailma. Tänapäevaks on valminud üle 1500 filmi, nende hulgas on ka üsna mitu filmi Eesti noorte tehtud. Valminud filme vaadata ja oma loomingu edastada saab siin:

www.theoneminutesjr.org



Superkangelase harjutus

Sind on tabanud uskumatu õnn - sulle on antud üleloomulik võime panna inimeste peadesse mõtteid! Neid mõtteid võid sa pähe istutada ükskõik kellele - tervele linnatäiele inimestele, oma koolikaaslastele, sõpradele või mõnele üksikule inimesele Eestis või maailmas. Seda võimet saad sa kasutada ainult kolm korda, nii et mõtle hoolega!



Mis on need kolm mõtet,
mis sa inimestele pähe paneksid:

1.
2.
3.

Kas mõnda neist saaks ellu viia ka ilma oma üleloomulikkku võimet kasutamata?
Kuidas?

Kasulikud lingid:
www.nip.ee
osale.enl.ee

Harjutusi sabale ehk
10 ülesannet osaluse harjutamiseks

1. Osta pakk post-it pabereid. Kirjuta igale paberile üks hea sõnum. Näiteks: "Sa näed täna hea välja!" või "Elu on ilus!" Kleebi neid päeva jooksul salaja sinna, kus käid - peeglile WCs, koolipingile, juhusliku raamatu vahele raamatukogus, ostukorvi põhja.

2. Kirjuta vallavanemale või linnapeale kiri oma ideedega kohaliku elukeskkonna noortesöbralikumaks muutmiseks.

3. Mine kohalikku noortekeskusesse või raamatukokku ja küsi, kas saaksid kuidagi abiks olla.

4. Osta või disaini ise T-särk, mis kannab sõnumit, mida levitada tahad. Kanna seda tihti.

5. Paku õppimises abi nooremate klasside õpilastele, kes seda vajavad.



6. Korraldage sõpradega koristuspäev mõne kodulähedase pargi või metsaaluse puhastamiseks. Öhtul tehke koos midagi toredate - grillige või minge sauna.

7. Lõika paberist jutumulle, kirjuta neile oma sõnum ja kleebi olemasolevatele plakatitele ja reklaamidele.

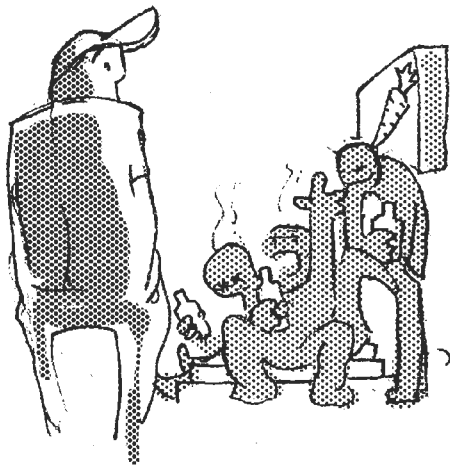


8. Toeta häid algatusi - süüta iga kuu 16. kuupäeval kell 20 aknal küünal Valgevene toetuseks, osta ja kanna riietel märke vähivastaseks võitluseks, liitu mõne loodussäästliku ettevõtmisega.



9. Korralda flash mob, mille juhised leiad siit kogumikust.

10. Uuri, millised noorteorganisatsioonid tegutsevad sinu kodu lähedal, millega nad tegelevad ja mille eest seisavad. Kui nende vaated ühtivad sinu omadega, löö nende tegevuses kaasa!

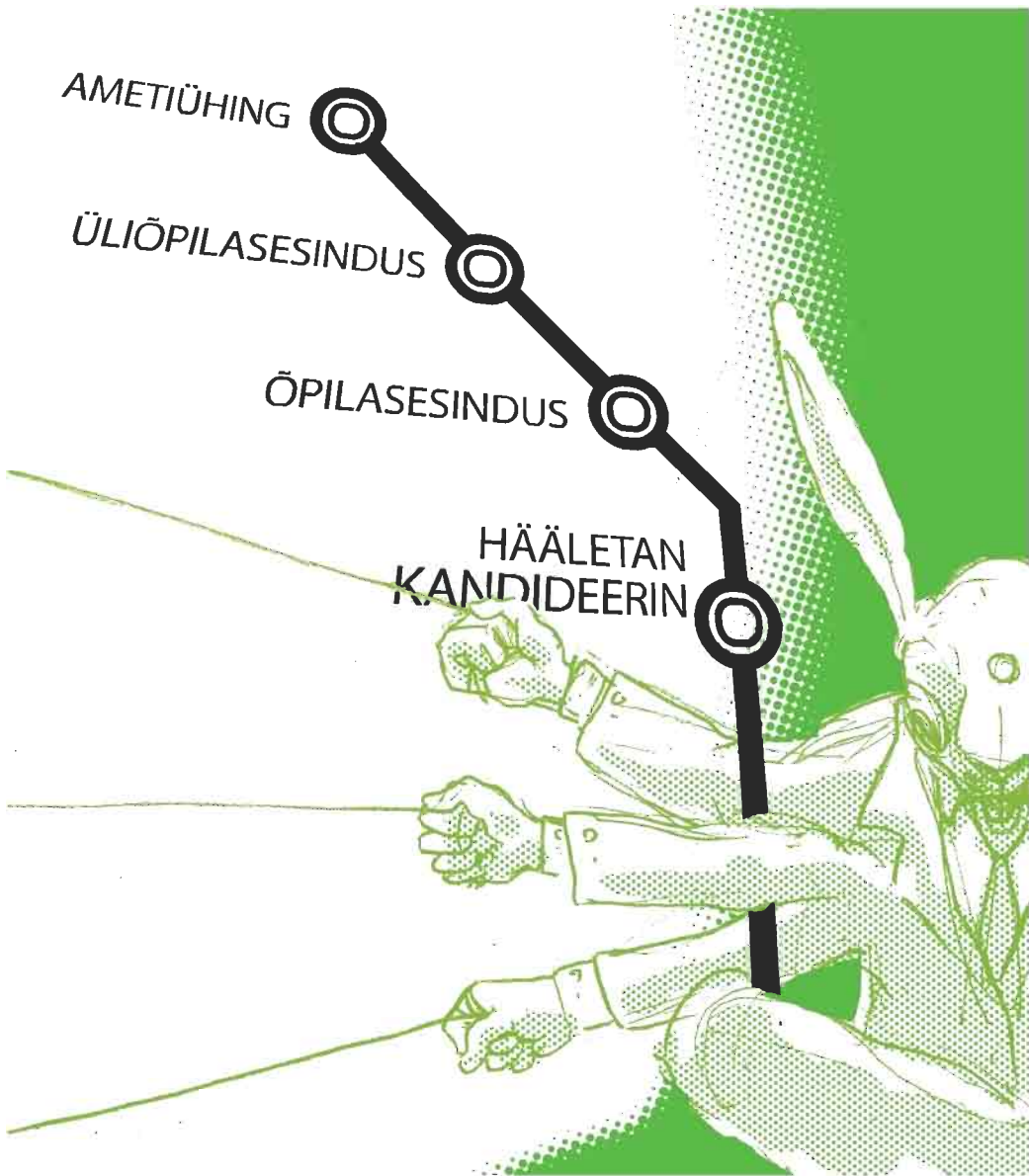


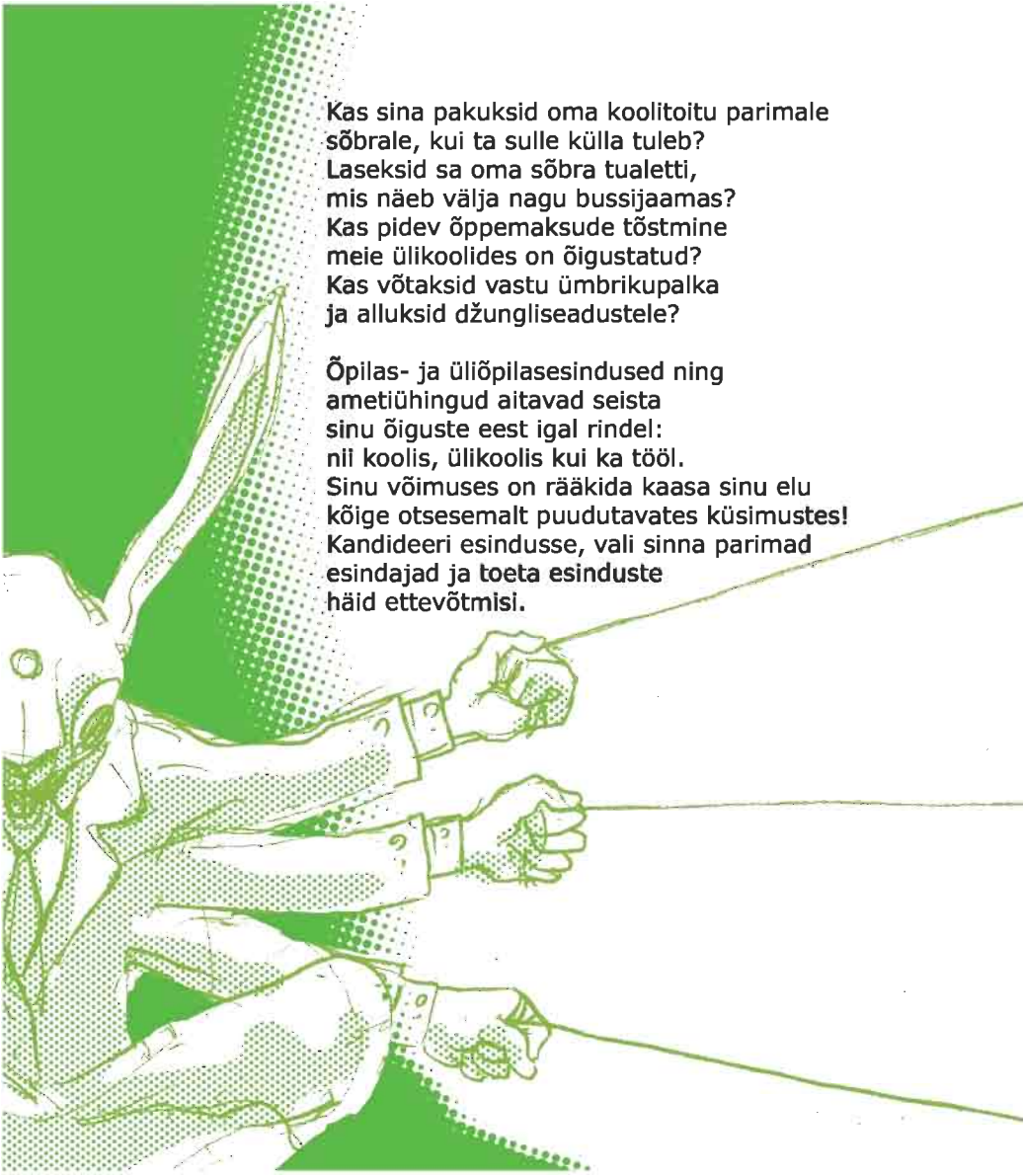
AMETIÜHING

ÜLIÕPILASESINDUS

ÕPILASESINDUS

HÄÄLETAN
KANDIDEERIN



A stylized illustration of a rabbit wearing a suit and tie, holding a string that extends across the page. The rabbit is rendered in a halftone dot pattern. The background is a gradient of green, transitioning from a solid green on the left to a white background on the right.

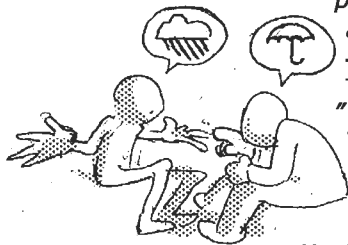
Kas sina pakuksid oma koolitoitu parimale sõbrale, kui ta sulle külla tuleb?
Laseksid sa oma sõbra tualetti, mis näeb välja nagu bussijaamas?
Kas pidev õppemaksude tõstmine meie ülikoolides on õigustatud?
Kas võtaksid vastu ümbrikupalka ja alluksid džungliseadustele?

Õpilas- ja üliõpilasesindused ning ametiühingud aitavad seista sinu õiguste eest igal rindel: nii koolis, ülikoolis kui ka tööl. Sinu võimuses on rääkida kaasa sinu elu kõige otsesemalt puudutavates küsimustes! Kandideeri esindusse, vali sinna parimad esindajad ja toeta esinduste häid ettevõtmisi.

Ettepanekud koolielu parandamiseks:

Abja Gümnaasium, 9. klass: "Koolielus paremaks kaasaraäkimiseks paneksime kooli seinale "murepostkasti", kuhu igaüks võib postitada ideid koolielu parandamiseks. Seda

postkasti tühjendatakse iga nädal ja kirjad arutatakse läbi kooli juhtkonnas."



Tallinna Kuristiku Gümnaasium, 12c klass:

„Õpilasesindus võiks korraldada sõpruskohtumisi venekeelsete koolidega, arutada ühiseid probleeme, organiseerida vastastikuseid tundide külastusi.”

Paldiski Gümnaasium, 11. ja 12. klassid:

„Koolide õpilasesindused võiksid teha koostööd kohalike omavalitsustega. Õpilasesinduste esindajal peaks olema võimalik osaleda omavalitsuses toimuvatel koosolekutel ja infopäevadel.”

Miina Härma Gümnaasium, 9a klass: „Koolis võiks olla pakendikogumiskonteinerid, millelt saadud tulu võiks kasutada koolis ürituste korraldamiseks.”



Millesse investeeriksid oma koolis sina?

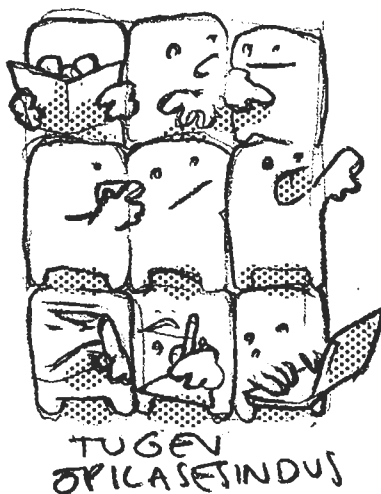
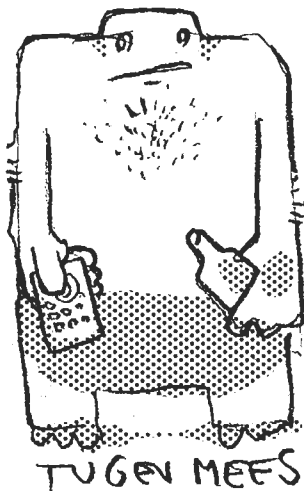
„The voice of the young”, Soome

Soomes saavad koolinoored kaasa lüüa nn Tuleviku Töötubades, kus pakutakse ideid, mida oleks tarvis koolikeskkonna parandamiseks. Iga klass valib välja parima idee, mis esitatakse õpilasesindusele. Õpilasesindus valib välja paar parimat projekti, mis esitatakse linnapeale. Kõige toredam on aga see, et igale koolile eraldatakse ka raha nende projektide elluviimiseks. Kas midagi sellist võiks toimuda ka sinu koolis?

Õpilasesindus

Õpilasesindus (ÕE) on kooli õpilaste poolt valitud rühm, kes esindab õpilaste huvisid nii koolis kui väljaspool kooli. Õpilasesindustel on õigus kaasa rääkida koolielu probleemide lahendamisel, teha ettepanekuid kooli juhtkonnale ja aidata korraldada tunnivälisest tegevust, näiteks huviringe ja üritusi. Tugev õpilasesindus mängib olulist rolli õpilaste hääle kuuldavaks tegemisel koolielus.

**Mõttele,
kas ka
sina
saaksid
sellele
kuidagi
kaasa
aidata!**

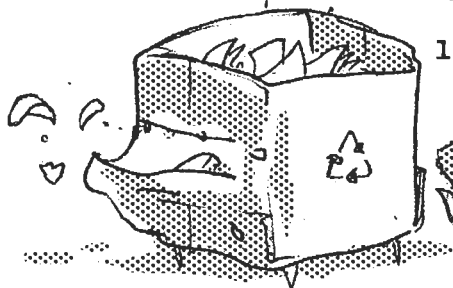


1. Löö kaasa ÕE algatustes.
2. Suhtle ÕE liikmetega ja jaga oma ideid, millega ÕE võiks tegeleda või kuidas kooli probleeme lahendada.
3. Kandideeri ise ÕEsse või toeta sõpra kandideerimisel.
4. Kui sinu koolis ei ole ÕEd, siis leia mõttekaaslased ja tehke asi ära! Abi küsi Õpilasesinduste Liidust või naaberkooli ÕEst.

Kool rohelineks!

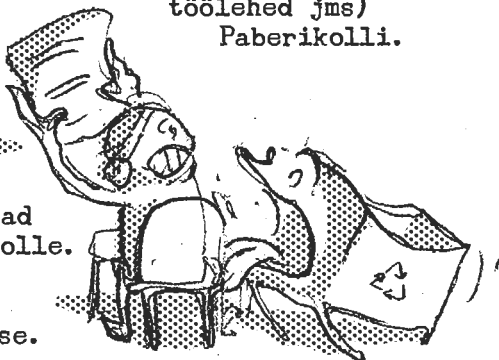
RoKo ehk Roheline Kool on Carolina, Dorise, Kateriina ja Elisa algatus jäätmete sorteerimise propageerimiseks oma koolis. Kas sinu koolis maandub kogu prügi endiselt ühte kasti? On aeg midagi ette võtta!

Kuidas RoKo koolides toimib?



1. Õpilased viskavad oma vanapaberi (kontrolltööd, töölehed jms) Paberikolli.

2. Koristajad tühjendavad regulaarselt Paberikolle.



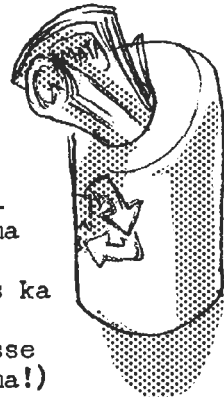
3. Paber viiakse kooli paberikonteinerisse.



4. Prügifirma toimetab paberi prügikonteinerist minema ja suunab ümbertöötlemisse.

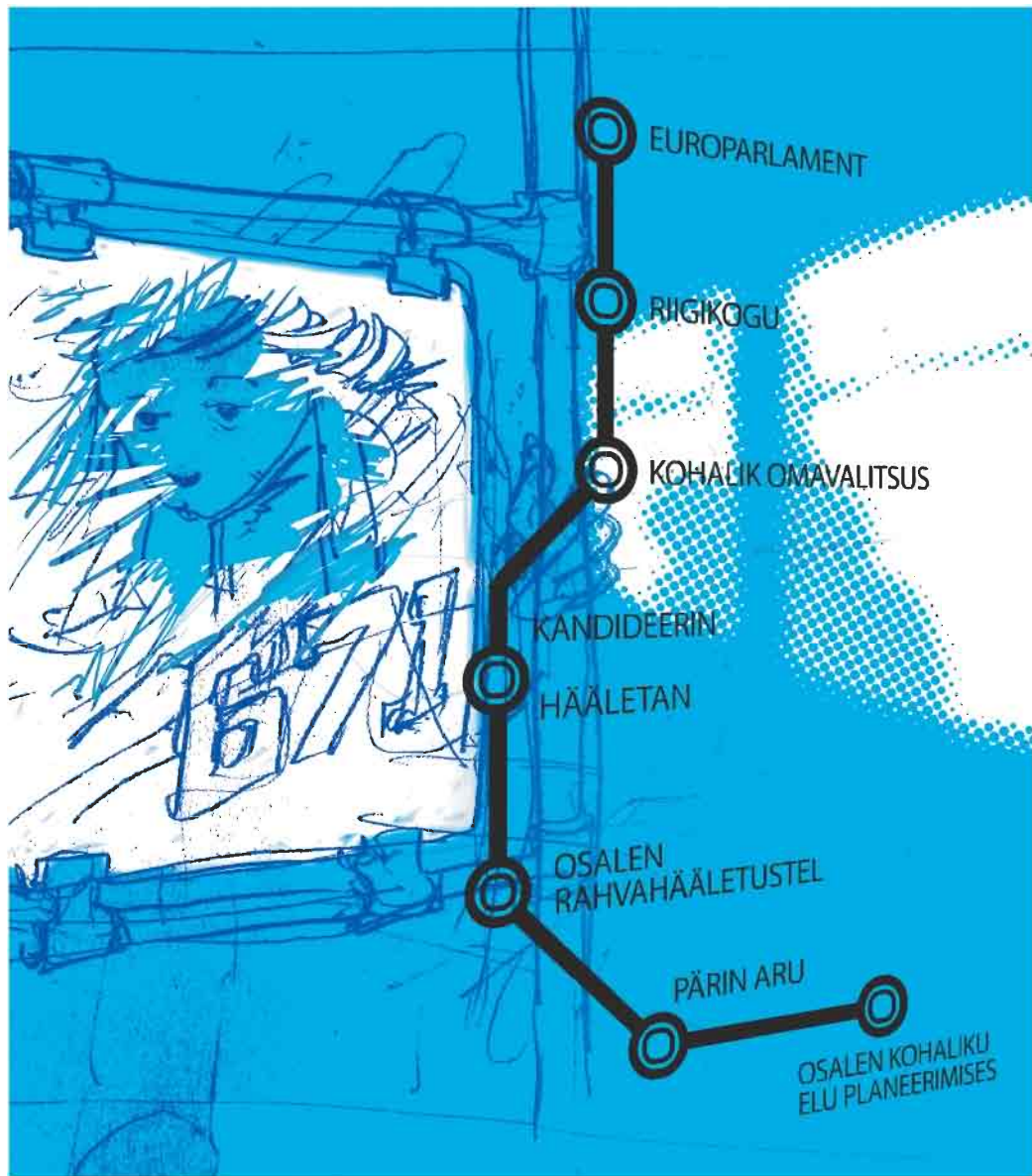
Kuidas RoKot oma koolis ellu viia:

1. Räägi kooli juhtkonnale oma ideest, mida sa tahad teha, kuidas ja miks.
2. Uuri majandusjuhatajalt, kas koolil on eraldi paberikonteiner. Räägi oma plaanist hakata koolis paberit sorteerima ja palu, et ta juhendaks ka kooli koristajaid Paberikolli kogunenud paberit paberikonteinerisse viskama (ja kasti klassi alles jätma!)
3. Vii igasse klassi üks lõbus ja värviline Paberikoll!
4. Informeeri õpetajaid ja õpilasi uuest prügi sorteerimise süsteemist. Palu, et õpetajad räägiksid uuest korrast oma klassides, teavita oma sõpru, korralda vastav kampaania vms.
5. Jälgi, et kõik kasutaksid uusi paberikaste korrektselt. Juhenda oma tuttavaid ja ole kannatlik, sest muudatustega harjumine võtab alati natuke aega.
6. Võid aasta jooksul korraldada erinevaid keskkonnateemalisi ettevõtmisi või hakata sorteerima ka teisi jäätmeliike. Lase mõtetel lennata!



Kui vajad nõuandeid, inspiratsiooni või tuge, võta julgelt ühendust RoKo tiimiga aadressil: roko.pri.ee

Kasulikud lingid:
www.esku.ee
www.eyl.ee
www.koolielu.ee



Kui unistad saada vallavolikogu esimeheks, peaministriks või Eesti esindajaks Europarlamendis, mõistad arvatavasti juba, kuivõrd oluline on poliitika. Kui sa aga enda karjääri poliitikas ei näe, ei tähenda see, et sa ei saaks poliitilistes otsustes kaasa rääkida.

Alusta sellest, et mine valima! Tee ära kodutöö – milline erakond tegelikult sinu jaoks oluliste asjade eest seisab, kelle maailmavaade ühtib sinu omaga? Kui sa pole kindel, mida sinu esindaja vallavolikogus või riigikogus teeb, siis uuri järele – kirjuta või helista talle või lepi kokku kohtumine vastuvõtualal. Sa ei pea olema üle 40-aastane, et poliitikas kaasa lüüa, juba praegu on sul selleks õigus ja võimalused!

Poliitika ei pea algama paberimajandusest

Väga tihti taandatakse kodanikuosalus hääletamisele valimistel ning muudele võimalustele ei pöörata tähelepanu. Niimoodi mõtlejad seavad karmidesse piiridesse ka need noored, kes pole veel hääletamis- või kandideerimisõiguslikud. Politoloogid näevad kaasaegset kodanikuosalust palju laiemalt – selle alla mahub iga tegevus, mida toimetatakse ühiskonna parema käekäigu ja demokraatia tugevdamise nimel. Mulle tundub, et valitsejad vahepeal justkui kardavad oma rahvast. Umbes nii nagu mõned mammad-papad ei julge oma lastele anda vabadust ega ühtki tõsisemat ülesannet – äkki keeravad asja untsu, raiskavad raha ära, teevad midagi omamoodi jne.

Eks noored peavad oma tegudega tõestama, et nad on tõsiseltvõetavad. Minu arvates on parem midagi reaalselt ära teha, selle asemel, et ainult memorandumeid ja pöördumisi kirjutada. Poliitika ei pea algama strategiast, tegevuskavast ja muust taolisest. Noorte kodanikuaktiivsus saab aset leida eeskätt kohalikul tasandil. Sestap on tähtis jõuda kohalike linna- või vallajuhtidega usalduslike koostöösuheteni. Näiteks oldi ühes Inglismaa linnakeses hädas täissoditud bussipeatuse paviljonidega, kus teismelised armastasid õhtuti koguneda. Mida ette võtta? Ühiselt jõuti selleni, et linn andis raha värvi ostmiseks ja noored maalisisid bussipeatustesse uued, oma kavandite järgi tehtud graffitid. Lõpptulemusena tundsid kõik, et nüüd on see linn natuke rohkem nende oma.

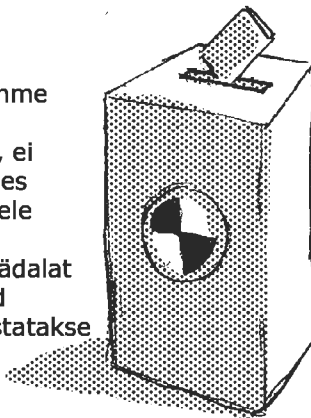


Anu Toots, Tallinna Ülikooli professor

Valima tuleb õppida

Varivalimised, Soome

Kui valimas käimine võib võtta kümme minutit, siis läbimõeldud valiku langetamine, kelle poolt hääletada, ei pruugi sugugi nii kiirelt käia. Soomes õpetatakse 15-18-aastastele noortele kõike valimistega seonduvat läbi varivalimiste, mis toimuvad paar nädalat enne pärisvalimisi. Kuigi tulemused ametlikult arvesse ei lähe, avalikustatakse need meedias ning see võib mõjutada teiste valijate eelistusi juba pärisvalimistel. Muidu on varivalimised aga üsna pärisvalimiste sarnased – aset leiavad poliitikute paneeldiskussioonid koolides ja mujal ning püsti pannakse valimiskabiinid.



Tauri Hütt (21): "Kohalikud omavalitsused võiksid korraldada töövarjupäevi kohalikele noortele - seeläbi saaksid noored näha, kuidas nende omavalitsus töötab ning selle kaudu ka tööd mõjutada: teha ettepanekuid jne. Päeva lõppedes võiks toimuda ühine diskussiooniring."

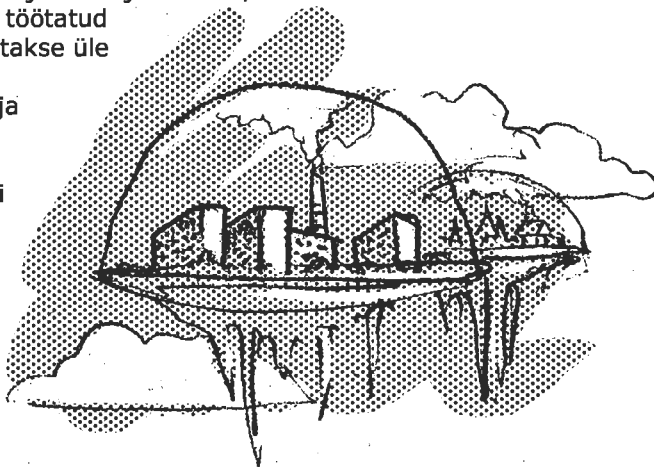
Portaalid, mis on loodud selleks, et valitsemises saaksid kaasa rääkida

kõik inimesed: www.osale.ee
www.tom.ee

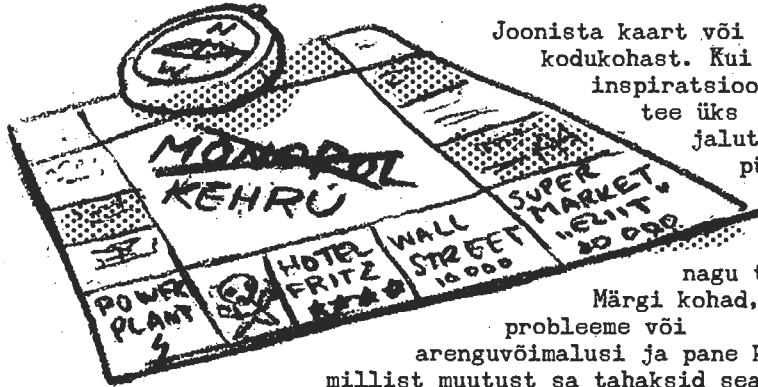
Tulevikulinna mäng õpetab koostööd

Future City Game, Briti Nõukogu

Tulevikulinna mäng on erakordset loovust võimaldav „tööriist“, mille abil genereerivad osalejad ideid mõne konkreetse linna või linnaosa planeerimiseks ja arendamiseks. Mäng võib kesta kuni kolm päeva. Tulevikulinna mängu esimeses etapis moodustatakse neli meeskonda, kus arutatakse oma kodulinna hetkeolukorda ja määratakse probleemid, millele kohe ka lahendusi otsima hakatakse. Teises etapis testivad mängijaid enda visioone realses linnakeskkonnas: suheldakse ekspertidega, tehakse uurimustööd ja arutatakse pakutud ideid kohalike elanikega. Viimases osas peavad mängijad ühendama enda esialgsed lootused ning vahepeal saadud tagasiside, tutvustama lõplikke ideid teistele meeskondadele ning valima kas mängijate või laiema publikuga välja parima pakutud lahenduse. Tegelikult muidugi võitjaid ja kaotajaid ei ole, sest kõik välja töötatud lahendused antakse üle kohalikele planeerijatele ja otsustajatele. Mäng on välja arendatud Briti Nõukogu poolt ning jõuab nende eestvedamisel ka Eesti linnadesse.



Tuuni oma kodukohta!



Joonista kaart või skeem oma kodukohast. Kui vajad inspiratsiooni, siis tee üks

jalutuskäik ja püüa asju vaadata värske pilguga nagu turist.

Märgi kohad, kus näed probleeme või

arenguvõimalusi ja pane kirja, millist muutust sa tahaksid seal näha.

Mõttele, kellega tuleks rääkida ja mida teha, et seda muutust saavutada.

Mõned võimalused:

- mõttele, kas probleemi saaksid lahendada elanikud ise või on selleks vaja otsust ja tegevust kohaliku omavalitsuse poolt. Kui elanikud ise, siis otsi mõttekaaslasi, vajadusel ka toetajaid ja tehke ära!
- uuri, kas sinu kodukohas on olemas noortevolikogu, edasta neile oma ideed ja küsi, kas saaksite teha koostööd probleemi lahendamiseks
- kirjuta kohalikule omavalitsusele kiri aru pärimiseks, kirjelda probleemi ja uuri, mida on selle lahendamiseks kavas ette võtta
- lepi kokku kohtumine valla- või linnavalitsuse esindajaga. Valmista ette oma ettepanekud ja argumendid, ära süüdistada vaid paku lahendusi



AKTSIOONID



**AVALDAN
ARVAMUST**



**Kui sulle ei meeldi, siis nii ütlegi! Kui meeldib, siis ütle sedagi!
Kutsu sõbrad kokku ja näita, mille eest sa seisad.
Oma meelsuse näitamiseks on miljoneid võimalusi:
kanna sõnumiga särki-märki-kotti, kirjuta, karju, laula,
vaiki, kingi või marsi plakatitega läbi Tammsaare pargi.
Paljudele suurtele muutustele siin ilmas on aluse pannud noored.
Ära alahinda oma hääle jõudu!**

Aktsioonide korraldamine

Aktsioone võib jagada toetus- ja vastuaktsioonideks. Muidugi ei viitsi hääolu korral keegi aktsioonitada ega lilegi liigutada, küll aga siis, kui miski väga valesti on. Prussakovi nimeline rattaühing on korraldanud mitmeid vastuaktsioone ja allkirjakogumise kampaaniaid. Ei saa väita, et Prussakovi seltskond iseenesest hirmus mässumeelne oleks, aga kui miski tõesti viltu on, siis kodanikuühiskonnas ei saa ja ei pea mitte vaiki olema. Olgu probleemiks kas Eesti heauskne Iraagi sõjas osalemine, kalli maanteelõigu avamine, kus jalgratturitega pole üldse arvestatud või vana hea raamatupoe sulgemisplaan – need otsused puudutavad ju meid kõiki!

Aktsioonide korraldamine võib kõigele lisaks olla lõbus, see koondab head sõbrad ning toob neid palju juurde. Pärast pronksööd on kogunemine ja meelevaldamine mõistagi hoopis teise varjundi saanud, seepärast tasuks avalike ürituste korraldamisel järgida kõiki seadusi ja üritus ametlikult registreerida. Siiski, see bürokraatia ei tohiks kedagi ära hirmutada – vox populi, vox dei!

Prussakovi nimeline rattaühing



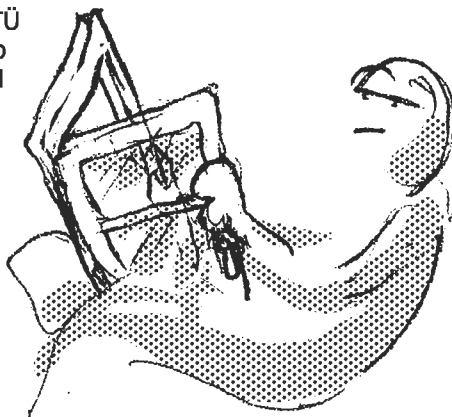
Youth Venture on ingliskeelne koduleht noortele, kes tahavad algatada ettevõtmisi oma kogukonna heaks. Inspireerivad lood, kasulikud näpunäited, koht mõttevahetuseks teiste tegijatega - www.genv.net

Värkse Rõhk

Värske Rõhk on noorte kirjandusajakiri, mis hakkas ilmuma 2005. aastal. Kolme aasta jooksul on ajakirjas oma tekste avaldanud üle 100 noore autori. Värske Rõhk avaldab 17-27-aastaste autorite luuletusi, proosat, näidendeid, arvustusi ja esseid.

Kõik tekstid saavad ajakirjas alati isikupärase kunstilise kujunduse. Värske Rõhu tuntuimad autorid on Diana Leesalu, Carolina Pihelgas, Eia Uus, Barthol Lo Mejor ja Paavo Piik. Oma debüütraamatu on ajakirja raamatusarjas Värske Raamat avaldanud Jim Ashilevi, Eliina Korts ja Martin Vabat. Ühtlasi on Värske Rõhk Eesti esimene perioodiline roheline trükis, mille tegemisel kasutatakse taastoodetud paberit ning looduslike õlide ja vaikude põhjal tehtud värve.

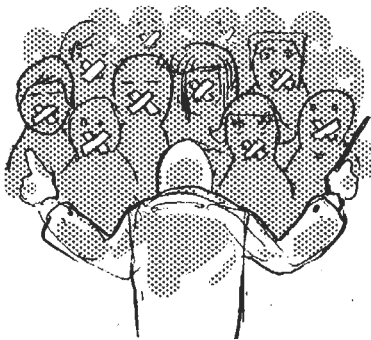
Ajakirja väljaandja MTÜ
Värske Rõhk korraldab
noortele ka töötubasid
ja kultuurisündmusi.
Loe noori autoreid ja
saada ka ise oma
loomingut!
Kontaktandmed leiad
ajakirjast ja
kodulehelt
www.va.ee.
Tee aken lahti ja lase
Värske Rõhk sisse!



Protestikingitused

Kui mõni poliitik või muu tegelane saab hakkama teoga, mis sinu arvates kohe kuidagi ei kõlba, siis mõtle süüdlasele välja mõni nupukas „kingitus“. Mõned ettepanekud elust enesest:

- Kui keegi saab hakkama lageraiega või sõidab muruniidukiga üle su tulbipeenra, kingi talle puuistik või lillesibulad.
- Kui üliõpilaste elamistingimused hakkavad sarnanema koerakuudi omaga, kingi „süüdlasele“ raudvoodi või prill-laud.
- Liiklusprobleemidele tähelepanu juhtimiseks aitab romulast laenatud autode parkimine vastutavate ametiasutuste ette.
- Kui riigikassa puudujääk muutub ütoopiliseks, oleks sobivaks kingiks kalkulaator.



Gerda (19): „Mina tahaks luua laulukoori, kus noored kirjutaksid ja esitaksid laule, mis kannavad nende jaoks olulisi sotsiaalseid sõnumeid.“

Flash mob

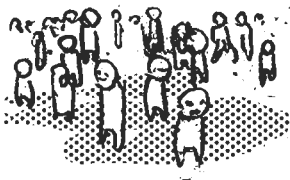
Mis: hulk inimesi ilmub ootamatult avalikku kohta, teeb midagi ebatavalist ja kaob siis kiirelt.

Miks: Sotsiaalne eksperiment, mida tehakse kas lihtsalt lõbu pärast või siis ühiskonnakriitilise tagamõttega. Kasutatud ka poliitilise demonstratsiooni või reklaamikampaania tegemiseks.

Juhised korraldamiseks:

1. Pane paika tegevus - inspiratsiooni leiad internetist (näit. www.flashmob.co.uk)
2. Mõttele läbi ja pane kirja täpsed instruksioonid - **flash mobi** toimumise koht, aeg, kestvus, tegevus, märguanded alustamiseks ja lõpetamiseks (näit. Viru keskuse aatriumis 28. juulil kell 16:35, aplaus, kestus 1 min, märguanded alustamiseks ja lõpetamiseks punase mütsiga poisilt).
3. Levita infot meili ja SMSi teel, Orkutis ja Facebookis. Konkreetse tegevuse võib ka salajas hoida ja teavitada registreerunud SMSi teel mõned minutid enne aktsiooni algust.
4. Vii **flash mob** ellu! Pea meeles, et osalejad peaksid nii saabuma kui ka lahkuma võimalikult märkamatu ja loomulikult.
5. Soovi korral võta aktsioon videosse ja pane üles Youtube'i või vaheta muul moel kogemusi teiste **flash mobi** fännidega üle maailma.

Võimalikud tegevused: Liigutusse tardumine . Tibutants . Aplaus . Mobiilihelinate kontsert . Pidu ühistranspordis . Laulu laulmine . Padjasõda . Silent Disco



Ühenduses peitub jõud ning kaks pead on ikka kaks pead!
Kuuludes ühte organisatsiooni, võid avastada, et sinu seljataga seisab kolm, kolm tuhat või kolmsada tuhat noort, kes on valmis sinuga ühiste eesmärkide nimel võitlema.

Tuleb vaid korraks enda ninaesisest kaugemale vaadata ja mõelda, mida saad sina teha, et muutusi kaasa tuua ja kas sa saad sellega hakkama üksi või on mõistlik leida endale mõttekaaslasi ja toetajaid.

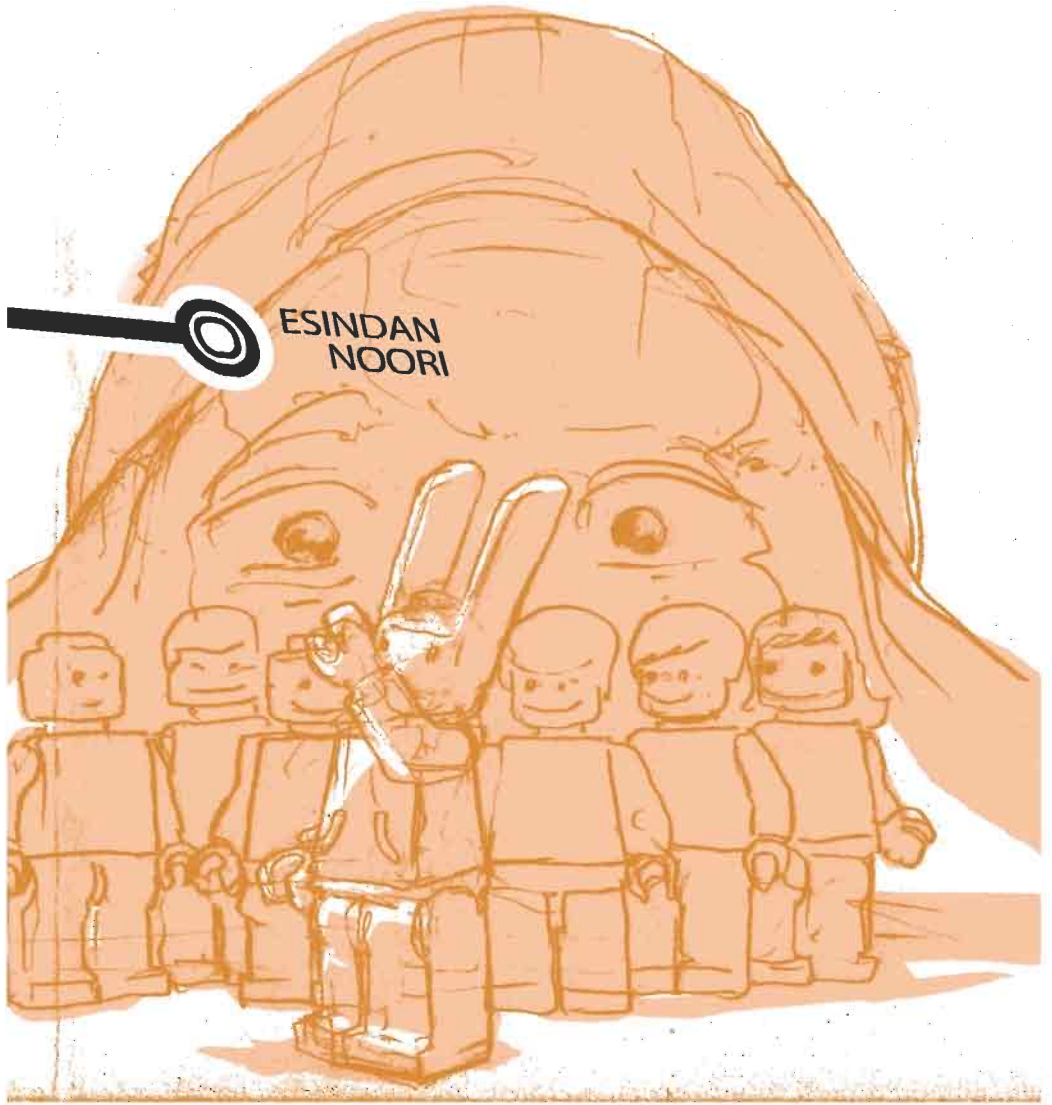
Väike heategu igas päevas või järjekindel töö üllate eesmärkide nimel - mõlemad muudavad maailma!

VÕTAN
ETTE

VABATAHTLIK
TÖÖ

KUULUN
ORGANISATSIOONI





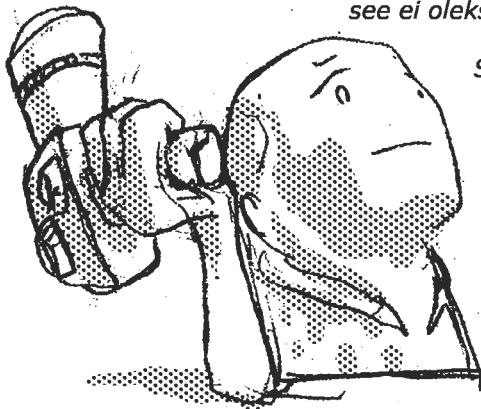
ESINDAN
NOORI

Noored ise kujundasid „Klassi“

Ilma noorteta ei oleks filmi „Klass“ sündinud. Minu esimeseks sooviks oli töötada koos noorte inimestega, kelle esimeseks sooviks ei oleks lihtsalt näidelda ja lahe olla. Need, kes unistavad näitlejaks olemisest ilma mõttetöeta, on ka näitlejatena minu jaoks täiesti kasutud.

Seega otsisin ma eelkõige noori, kes oleksid ise valmis ennast avama ning oma mõtteid ja lugusid rääkima. See aga omakorda tähendas seda, et see film muutuski aina rohkem nende nägu. Nad kritiseerisid päris palju seda, mida mina olin kirjutanud, nii et ma pidin asju vastavalt nende nägemusele muutma.

Kogu asja eeltingimuseks oli aga see, et kõige alguses leppisime kokku, millest me filmi teeme. Kui me ei oleks kokku leppinud, oleks igauks oma fantaasiat ise suunas arendama hakanud ja see ei oleks kasulik olnud.



Seega, telne oluline tingimus noorte koostööle oli see, et me kõik saime eesmärgist ühtemoodi aru. Tähtis oli ju asi ära teha. Muuseas, keegi neist ei saanud selle filmi tegemisega rikkaks. Kui soovid filmi tehes Eestis rikkaks saada, oled sa eksinud. Aga seegi arusaam nõuab noorte valmisolekut.

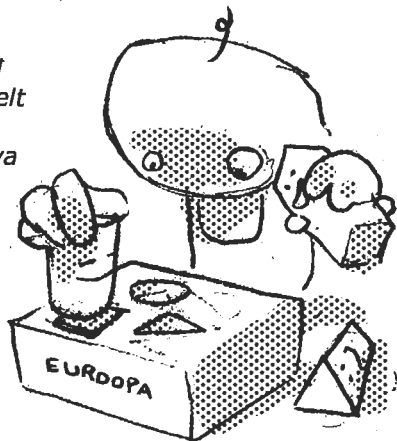
Ilmar Raag, filmi „Klass“ režissöör

Juta Männisalu vabatahtlikuna Portugalis

„Ma lihtsalt ei suutnud jätta kasutamata võimalust minna pooleks aastaks vabatahtlikuks Portugalis. Kuigi võõrsil veedetud ajal pidin harjuma kommuunilaadse eluga, tundsin õige pea, et pool aastat on väga lühike aeg.

Tööd tehes anti mulle üsna vabad käed otsustamiseks, mida ma täpselt teha tahan, ent õige pea olin ma ühe sealse vabatahtlikega tegeleva ühenduse projekti 137 protsenti kaasatud. Kuna portugallastele omaselt alustati kõigi tegemistega liiga hilja, nägin ma ka 20-tunniseid tööpäevi, ent sealjuures oli see kõik nii põnev!

Usun, et välismaal omandatud kogemusi saan edaspidi kasutada mistahes töökohal, sest selline kogemus kulub alati marjaks ära.”

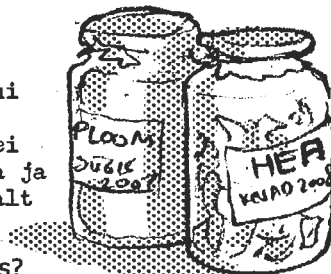


Juta Männisalu pälvis Euroopa Noored auhinnagalal 2008 tunnustuse kui noor, kes on oma projektidega aidanud näidata, mida tähendab Euroopa oma mitmekesisuses, ning arendanud sallivust ja teineteisemõistmist. Juta on läbi viinud mitmeid projekte, millega on vabatahtliku teenistuse võimaluse saanud erivajadusega noored.

Laias maailmas vabatahtlikku tööd teha saab Euroopa Noored programmi abiga, vaata euroopa.noored.ee

Heategude purk

Lõika ideed lahti ja pista purki. Kui tekib tahtmine head teha, siis võta idee ja tee teoks! Et purk tühjaks ei saaks, võid ideed purki tagasi panna ja uuele ringile lasta või ideid lihtsalt juurde kirjutada.



Otsid ülesandeid, mis rutiinist välja aitaks?

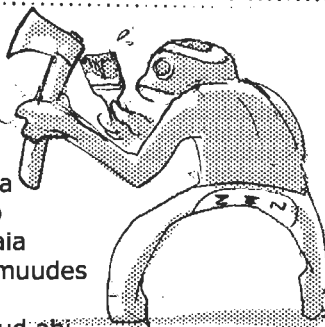
Kunstnikud Miranda July ja Harrell Fletcher peavad huvitavat veebilehte – mine ja võta vastu oma väljakutse!

www.learningtoloveyoumore.com

Rohelise Konna Ordu

Üks tore sõpruskond Nõmmel asutas Rohelise Konna Ordu, mis aitab vanureid ja teisi abivajajaid töödes, millega nad üksi hakkama ei saa. Heategevuslik ordu pakub oma abi näiteks muru niitmisel, aia värvimisel, puude lõhkumisel ja muudes majapidamistöödes.

Raha Rohelise Konna Ordu pakutud abi eest ei võta. Abivajajate leidmiseks teevad noored koostööd Nõmme eakate päevakeskusega ja linnavalitsusega. Kas üks selline ordu kuluks ära ka sinu kodukohas?



Võimalusi vabatahtlikuna tegutseda leiad siit -

www.vabatahtlikud.ee

Vihmase ilmaga võta kodust kaasa kaks vihmavarju, üks anna sellele, kellel pole.

Meisterda ise jõulukaunistused ja pane need salaja terve trepikoja korterite ustele.

Kingi loetud raamatud edasi - jätta raamat pargis või ostukeskuses pingile, vahele pista kaart sõnumiga: "See on nüüd sinu raamat - loe ja kingi edasi või jätta siia järgmisele leidjale."

Saada vanaemale postkaart.

Saada anonüümne kingitus sõbrale.

Aita naabruskonna vanuritel puid tuppa viia/peokotte tassida.



Kirjuta kohvikus või restoranis tšeki tagaküljele ettekandjale midagi ilusat ja head.

Pane anonüümne postkaart heade soovide või luuletusega naabri postkasti.

Käi varjupaiga koertega jalutamas ja mängimas.



Osale keskkonnatalgutel.

Mine doonoriks.

Osta lumelabidas ja käi kojamehel abiks lund rookimas.



Kogu raamatuid või mänguasju kohalikule lasteaiale, lastekodule, haiglale.

Jätta oma postkasti peale väike kingitus ja tänukiri postiljonile.

PROJEKTID

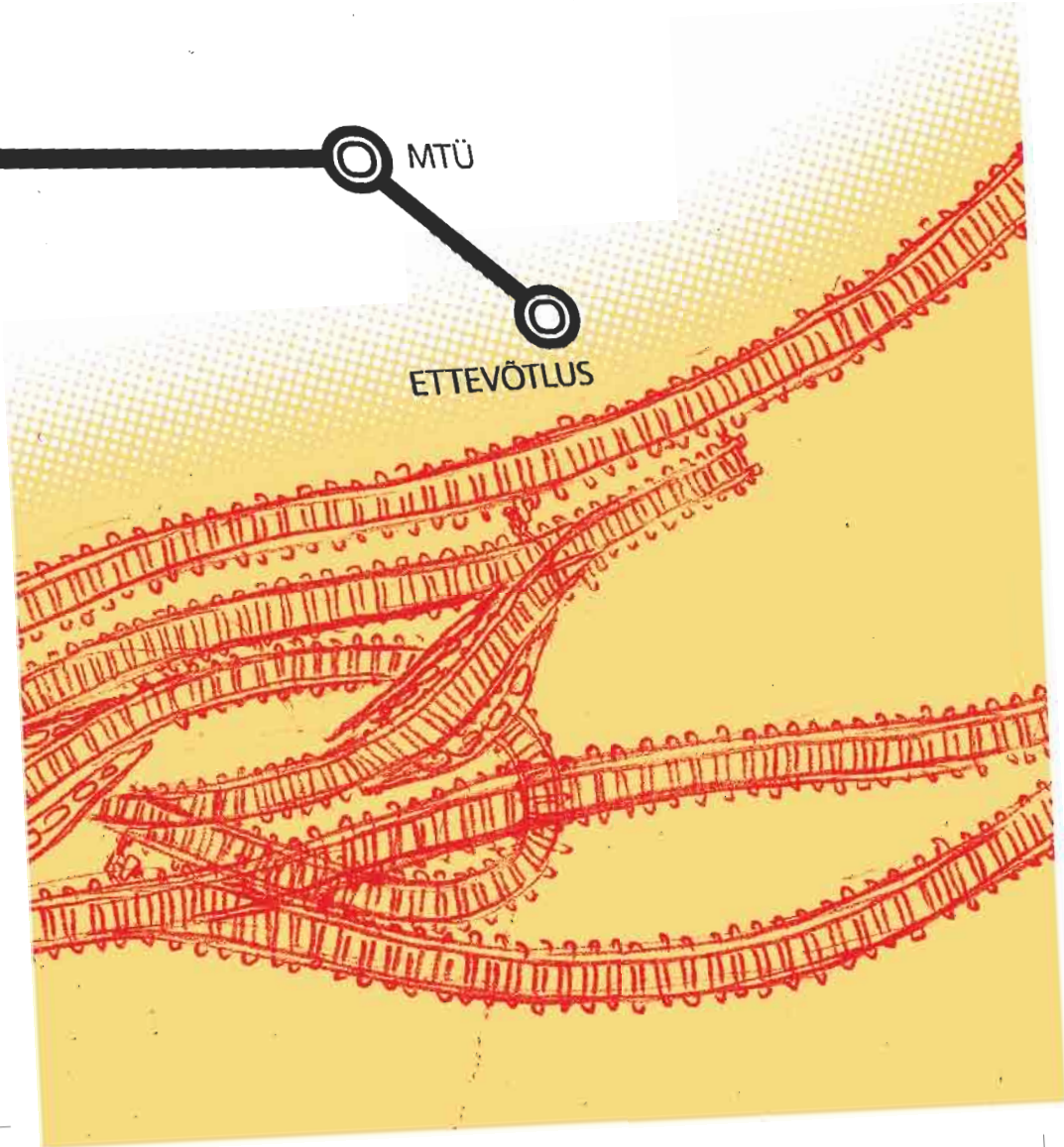
Ole ettevõtlik! On tore n-ö kaasa tiksuda projektides, mida teised on algatanud, aga julge teha ka järgmine samm ning algata ise üks uus ettevõtmine. Olgu selleks projekt, uus organisatsiooni või ettevõtte, see sõltub juba sellest, milline on su idee ning kuhu jõuda tahad. Lisaks ideele vajad sa mõttekaaslast ja ressursse. Kõige rohkem on aga vaja järjekindlust, et alustatu lõpuni viia. Eestis on mitmeid organisatsioone, mis noorte algatusi toetavad. Kasuta Interneti abi nende leidmiseks ja küsi abi! Julge hundi rind on rasvane ning kes ei riski, see limpsi ei joo!





MTÜ

ETTEVÖTLUS



Kuidas panna inimesi oma ideest vaimustuma ja leida kaaslasi selle teostamiseks?

Esiteks tuleb ise oma ideest siiralt ja südamest vaimustuda.

Teiseks tuleb selgelt aru saada selle kasutegurist ja laiemast väärtusest teiste jaoks. See aitab ühtlasi ka vaimustuda.

Kolmandaks tuleb otsida neid, kelle huvid ja vajadused on sellised, et ka nemad ideest vaimustuda võiksid ja tahaksid kaasa tulla. Otsida tuleb avatud meelega ja solvumata - olukorras, kus teisi ei pruugi see huvitada.

Neljandaks tuleb idee esitlemine väga hästi ette valmistada - milles idee täpselt seisneb, millist probleemi lahendab või tühikut täidab, kuidas selle teostamine, vähemalt enda arvates, käib.

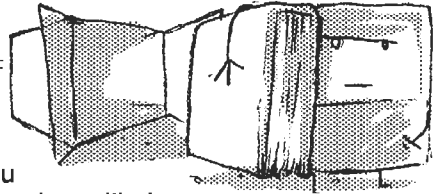
Viiendaks tuleb pidada piisav arv vestlusi huvitatud inimestega, mis lõppevad selge kutsega kaasa lüüa.

Kuuendaks tuleb otsida ja vestelda just nii mitme inimese või grupiga, et vajalik kaasatute arv täis saaks.



Peep Vain, koolitaja

Eesti Noorteühenduste Liit ühendab noorteorganisatsioone üle Eesti, otsi enda jaoks see õige seltskond, kellega suuri tegusid teha või küsi abi oma organisatsiooni loomiseks.
www.enl.ee



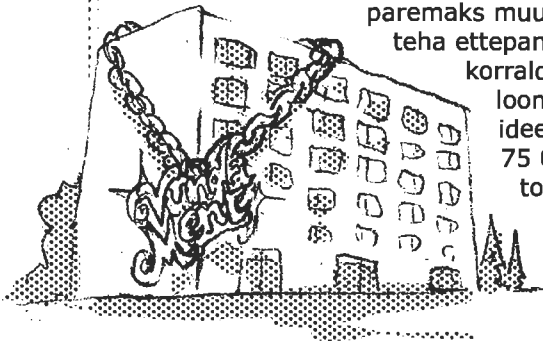
SINA aitab aru saada, miks on Jimi Hendrix kuulus

Meie eest otsustatakse liiga palju ära, valikuvõimalusi kitsendatakse kunstlikult: "On kaks ülikooli, kuhu kindlasti peab sisse saama, muidu on elu läbi; on kolm eriala, mida peab õppima, muidu meid ei võeta tõsiselt; on ainult üks viis, kuidas olla edukas." Tegelikult on mitu viisi, kuidas kujundada ennast ja muuta oma ümbrust. Kas keegi teaks Jimi Hendrixit, kui ta oleks järginud põhimõtet, et muusikud peavad tundma noodikirja? SINA ütleb, et Su tegemised on Sinu leiutada. SINAs tõmmatakse mõtted ja teod käima: Suurte Mõtete Kohvik, ideedeturg, töötoad... Siit on alguse saanud Päike Kuuti, Koos-Vmeste, FoorumTe:, RoKo ja mitmed teised projektid. Tule tutvu võimalustega: www.sinanoored.ee.

Pimbime ka plokke?

Pimp my block, Holland

Ei, see ei ole MTV! Viies Hollandi linnas saavad majanduslikult ja sotsiaalselt mahajäänud linnaosades elavad noored teha ettepanekuid kodupiirkonna paremaks muutmiseks. Näiteks võib teha ettepanekuid ürituste korraldamiseks, kogunemiskoha loomiseks vms. Parimate ideede teostamiseks antakse 75 000 krooni suurune toetus. Mida sina oma kodukohas selle summa eest muudaksid?



Noortealgatus aitas Ruhnu noorsootöö käima tõmmata

Ruhnu saare pindala on vaid 11,9 km² ja noori on seal vaid kolmekümne ringis, ent ka nii pisike koht suudab noortele palju pakkuda. MTÜ Helesinine Unistus noortealgatusprojekt „Mängimine Ruhnus noorsootöö liikuma” viis saarele 50 noort, et pakkuda mandri- ja saarenoortele viis päeva meelelahutust ja võimalust omavahel suhelda. Laagris õpiti breiktantsu, näitlemist ja meeskonnatööd, vaadati koos filme, nautiti rannamõnuseid ja tehti palju muud põnevat.

Helesinine Unistus loodab noorsootööd Ruhnus edasi arendada ning esitada noortele uusi väljakutseid. Eesmärgiks on, et ka Ruhnu noored haaraksid kinni võimalusest ise midagi korda saata ja oma elu paremaks muuta. Noortealgatus on just see, mis võimaldab noortel inimestel aidata nii ennast kui teisi.



*Noortealgatus võitis
Euroopa Noored
auhinnagala 2008 kõige
enam noorte osalust
arendanud projektide
kategorias.*

Noortealgatusi toetab
Euroopa Noored
programm, vaata
euroopa.noored.ee

Otsid toetust heale ideele? Alusta siit:

- **Euroopa Noored**

Programm Euroopa Noored toetab rahvusvahelisi noortevahetusi, kohalikke ja rahvusvahelisi noortealgatusi, noorte demokraatiaprojekte, Euroopa vabatahtliku teenistuse projekte, koolitustegevusi ja võrgustikuprojekte ning kohalikke ja rahvusvahelisi noorteseminare. <http://euroopa.noored.ee/>

- **Hasartmängumaksu Nõukogu**

Hasartmängumaksu Nõukogu jagab igakuiselt toetusi haridus-, kultuuri-, sotsiaal- ja paljudele muudele projektidele, muuhulgas ka noorteprojektidele. <http://hmn.riik.ee/>



- **„Tähed Särama“**

Hansapank on loonud „Tähed Särama“ konkursi selleks, et noorte head ideed saaks ellu viidud.

Taotlusi võetakse vastu kaks korda aastas.

www.npnk.ee/tahed_sarama_2008/

- **Eesti Kultuurkapital**

Kultuurkapital toetab mitmesuguseid kultuuriprojekte, erinevate sihtkapitalide ja taotlustähtaegade kohta leiad infot siit - www.kulka.ee

- **Integratsiooni Sihtasutus**

Integratsiooni Sihtasutus toetab Eesti siseselt eesti keele laagrite, rahvusvähemuste kultuuriseltside ja noorsootööalaste tegevuste korraldamist noorte kultuuridevaheliseks koostöök
www.meis.ee

- *Noorteprojekte toetavad ka kohalikud omavalitsused, võta nendega ühendust ja uuri oma võimalusi!*

OSALUSKAMPAANIA

Osaluskauppaania on Eesti Noorteühenduste Liidu projekt, mis 2007.-2008. aasta jooksul tutvustas, mis on noorte osalus ja rääkis sellest, et ka noortel on õigus kaasa rääkida ühiskonnas toimivas, olgu see siis oma kooli, kodukoha, Eesti või Euroopa asjades.

Kampaania algas postkaardi **disainimise konkursiga**, mille võidutööd läksid trükki ja levitamisse. Parimad kaardid leiad ka selle raamatu vahelt – rebi välja ja saada sõbrale või vanaemale!

Noortepäev 2007 tõi 12. augustil, rahvusvahelisel noortepäeval Tammsaare parki Tallinnas bände, võistlusi, trikimehi ja mõtlemisainet noorte õigustest ja võimalustest kaasa rääkida. Mõnikümmend noort Eestist ja Euroopast tulid kohale juba paar päeva varem, et ühisel seminaril arutleda noorte osaluse teema üle ja teha oma ettepanekuid noorte aktiivsuse tõstmiseks.

Vahepeal sai valmis Eesti esimene metroo, **Osalusmetroo**, mis kaardistab Eesti noorte võimalused ühiskondlikus elus kaasa rääkida ja tehtavaid otsuseid mõjutada. Osalusmetroo oli aluseks ka orienteerumisvõistlusele Teeviidal, kus tuli joosta läbi bokside ja koguda teadmisi, et saada hakkama osalusmaalmas.

Kampaania jooksul oleme kogunud **700 ettepanekut noortelt** selle kohta, milliseid osalusvõimalusi võiks luua, et noored saaksid paremini kaasa rääkida oma kooli ja kodukoha elus ja otsustes. Valik neist on näha ka selle kogumiku lehekülgedel.

Osaluskool viis kampaania koolidesse ja kutsus õpetajaid üles ühiskonnaõpetuse tundides noorte osaluse teemalisi ajurünnakuid ja arutlusi läbi viima. Lisaks said mitmed klassid üle Eesti võimaluse õppida **simulatsioonimängude** abil seda, kuidas sünnivad otsused ja kuidas erinevad huvigrupid saavad probleemide lahendamisel kaasa rääkida ja koostööd teha.

Osaluskampaania ei töötanud ainult noorte ja koolidega, projekti raames valmis ka **uuring** noorsootöö rahastamisest kohalikes omavalitsustes ning **koolitust** said noorteorganisatsioonid, et nad oskaksid noori paremini oma tegevustesse kaasata.

Osaluskampaania lõpetuseks kutsusid noored **kohvile** poliitikud, vallavanemad, koolijuhid ja noorsootöötajad, et arutada, kuidas minna edasi, et noored Eestis sooviksid ja oskaksid osaleda ja et nende hääl ka kuulda oleks ja arvesse läheks.

Kampaania on nüüd küll läbi, aga noorte osaluse teema on ikka õhus. Püüa see kinni ja pane tegudesse!



**Eesti Noorteühenduste Liidu
noorte osaluse seisukohad**

www.enl.ee



16-aastaselt otsustajaks!
Valimisiga kohalike
omavalitsuste valimistel
tuleks langetada
16. eluaastani.

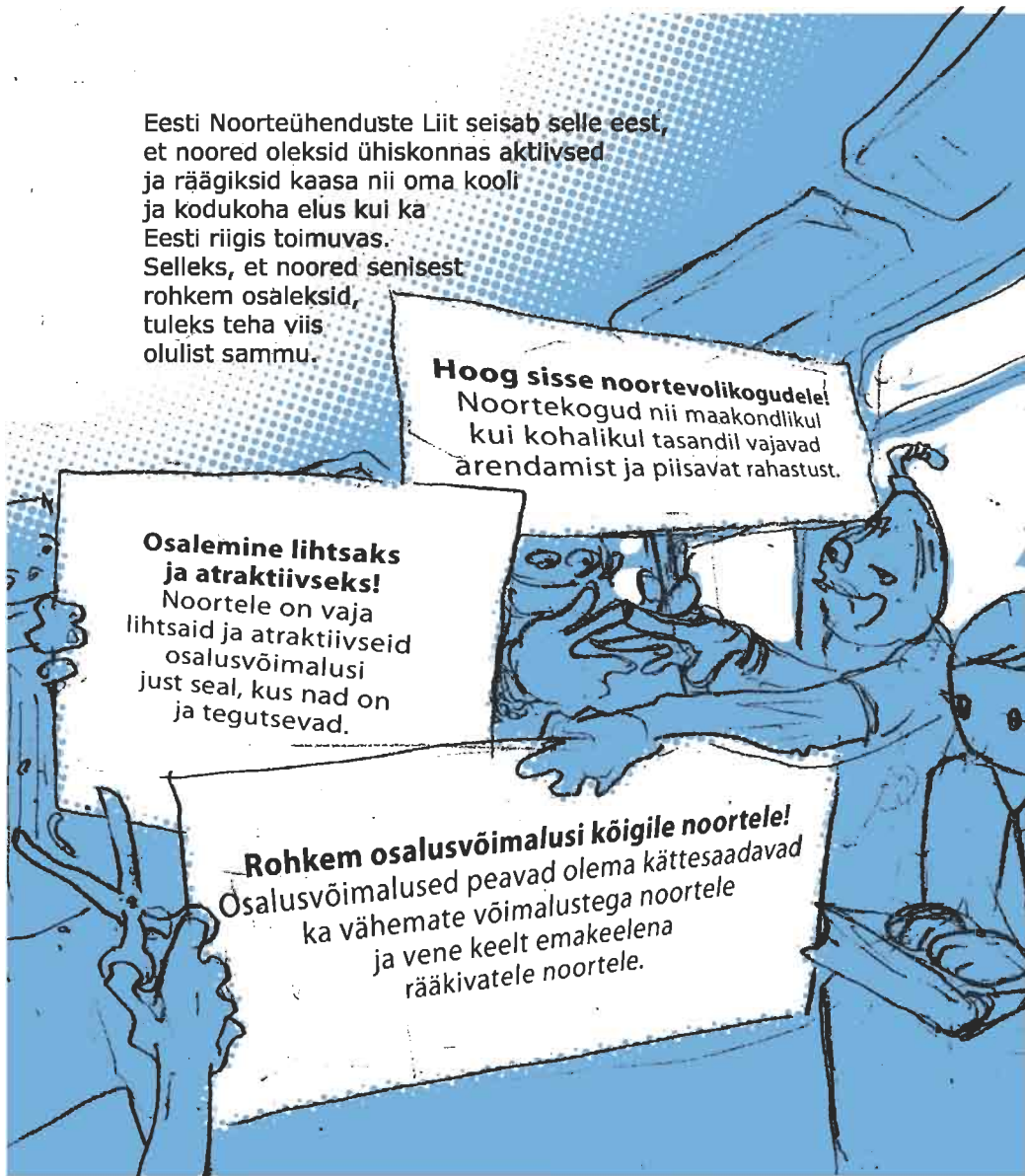
**Noorte osalus kirja seadusesse
ja noored rahapoti juurde!**
Seadusesse kirja, et noortel on õigus
kaasa rääkida neid puudutavate otsuste
langetamisel nii riigi kui kohaliku
omavalitsuse tasandil.
Noored kaasa rääkima
oma valla-linna noorsootöö
rahastusotsustes!

Eesti Noorteühenduste Liit seisab selle eest,
et noored oleksid ühiskonnas aktiivsed
ja räägiksid kaasa nii oma kooli
ja kodukoha elus kui ka
Eesti riigis toimivas.
Selleks, et noored senisest
rohkem osaleksid,
tuleks teha viis
olulist sammu.

Hoog sisse noortevolikogudele!
Noortekogud nii maakondlikul
kui kohalikul tasandil vajavad
arendamist ja piisavat rahastust.

**Osalemine lihtsaks
ja atraktiivseks!**
Noortele on vaja
lihtsaid ja atraktiivseid
osalusvõimalusi
just seal, kus nad on
ja tegutsevad.

Rohkem osalusvõimalusi kõigile noortele!
Osalusvõimalused peavad olema kättesaadavad
ka vähemate võimalustega noortele
ja vene keelt emakeelena
rääkivatele noortele.





:D